

Brusel, 18. dubna 2023

STANOVISKO CEFS KE ZDANĚNÍ SLAZENÝCH POTRAVIN & NÁPOJŮ

Shrnutí:

- **Vědecké důkazy naznačují, že daně z potravin a nápojů se ukázaly jako neúčinné při omezení nárůstu nadváhy, obezity a souvisejících nepřenositelných nemocí.**
- **Obezita je komplexní a multifaktoriální problém, ale kromě životního prostředí, sociálních faktorů a genetických či metabolických predispozic zůstává nejdůležitějším prvkem pozitivní energetická bilance.**
- **Jakákoli opatření ke kontrole příjmu potravy za účelem řešení nadváhy a obezity by měla být založena spíše na energetické bilanci než na jednotlivých živinách.**
- **Klíčové zůstávají vzdělávací kampaně a informace pro spotřebitele o dosažení vyvážené stravy a zdravého životního stylu.**

CEFS, Evropská asociace výrobců cukru, podporuje iniciativy s celkovým cílem přejít na zdravější a udržitelnější stravování, které je klíčové v boji proti nadváze a obezitě, což jsou základní příčiny několika nepřenositelných nemocí souvisejících se stravou (NCDs).

V průběhu let několik zemí po celém světě zavedlo daně související s jídlem a pitím, aby omezily nárůst nadváhy, obezity a souvisejících nepřenositelných nemocí. Neexistují však dostatečné vědecké důkazy, že daně zaměřené na konkrétní řadu produktů na základě jejich nutričního obsahu (např. obsahu cukru) mohou snížit zátěž nadváhy a obezity a následně dosáhnout pozitivních zdravotních výsledků.

Obezita je svou etiologií komplexní, ale kromě životního prostředí, sociálních faktorů a genetických či metabolických predispozic zůstává nejdůležitějším prvkem pozitivní energetická bilance. Zaměření se pouze na jednu složku stravy, jako jsou tuky, sacharidy nebo cukry, je kontraproduktivní, jak potvrzuje několik

 Avenue de Tervuren 268, B-1150, Brussels, Belgium

publikací s nejvyššími vědeckými důkazy, které ukazují, že celkový energetický příjem je klíčový pro regulaci tělesné hmotnosti.

Klíčové zůstávají vzdělávací kampaně a informace pro spotřebitele o dosažení vyvážené stravy a zdravého životního stylu. Spotřebitel si tak nejen uvědomí své zdraví, ale také přenesení lepší stravovací návyky na další generace.

Tento poziční dokument shrnuje současné důkazy a zdůrazňuje důvody, proč zdanění potravin a nápojů, stejně jako daně na určité živiny (např. cukr) nefungují a nemohou přinést zamýšlené výhody pro spotřebitele a veřejné zdraví, a proto by neměly být uzákoněny na národních úrovních.

POZITIVNÍ ENERGETICKÁ BILANCE

Existují vědecké důkazy, že chronická pozitivní energetická bilance vede k nadváze a obezitě. Tato definice zohledňuje všechny spotřebované složky stravy, spíše než energii přidanou z jedné složky stravy, jako jsou tuky, sacharidy nebo cukry.

Jakýkoli vliv cukrů ve stravě na přibírání na váze je čistě způsoben spotřebou nadbytečných kalorií a nikoli specifickým vlivem cukru jako takového. Systematický přehled a metaanalýzy¹ z roku 2013 nařízené WHO neprokázaly žádný účinek cukrů ve stravě na tělesnou hmotnost, pokud byly nahrazeny jinými sacharidy bez přírůstku kalorií. Tento závěr ještě nedávno potvrdili také Fattore a další.²

Podle vědeckých důkazů tomu tak není pouze u cukrů ve stravě, ale také u dalších živin, jako jsou sacharidy a tuky.³ Je tedy jasné, že energetická bilance je klíčem k regulaci tělesné hmotnosti.

Nedávné hodnocení dietních cukrů Evropského úřadu pro bezpečnost potravin navíc potvrdilo, že neexistuje žádný pozitivní vztah mezi příjmem cukrů ve stravě a žádným z chronických metabolických onemocnění hodnocených v izokalorické výměně s jinými makroživinami.⁴

Jakákoli opatření týkající se kontroly příjmu potravy za účelem řešení nadváhy a obezity by proto měla být založena spíše na energetické bilanci než na jednotlivých živinách, jako jsou cukry, sacharidy a tuky, jinak nesplní zamýšlený účel.

¹ Te Morenga L et al. (2013) Dietary sugars and body weight: systematic review and meta-analyses of randomised controlled trials and cohort studies. *BMJ*; 346: e7492.

² Fattore, E., Botta F., Agostoni C., Bosetti C. Effects of free sugars on blood pressure and lipids: a systematic review and meta-analysis of nutritional isoenergetic intervention trials. *Am J Clin Nutr.* 2017 Jan;105(1):42-56.

³ Hall KD, Guo J. Obesity Energetics: Body Weight Regulation and the Effects of Diet Composition. *Gastroenterology.* 2017 May;152(7):1718-1727.e3. doi: 10.1053/j.gastro.2017.01.052. Epub 2017 Feb 11. PMID: 28193517; PMCID: PMC5568065.

⁴ EFSA NDA Panel, 2022. Scientific opinion on the Tolerable Upper Intake Level for dietary sugars. *EFSA Journal* 2022;20(2):7074. <https://doi.org/10.2903/j.efsa.2022.7074>

PŘÍKLAD Z FRANCIE

Vědecká literatura ukazuje, že tam, kde byly zavedeny daně týkající se konkrétních živin, se jim nepodařilo dosáhnout zamýšlených výsledků, pokud jde o výsledky v oblasti veřejného zdraví. Charakteristickým příkladem je případ daně z cukru na nápoje slazené cukrem (SSB) ve Francii.

V roce 2012, mezi prvními evropskými zeměmi, zavedla francouzská vláda daň z cukru na SSB s cílem povzbudit spotřebitele, aby snížili svou spotřebu a zlepšili obecné veřejné zdraví.

Na základě dostupných vědeckých údajů a důkazů vedlo zavedení daně v roce 2012 ke snížení spotřeby SSB v průměru o méně než 5 %.^{5 6} Prevalence obezity mezi téměř všemi věkovými skupinami se však mezi lety 2012 a 2020 zvýšila.⁷

Případ francouzské daně z cukru jasně ukazuje, že fiskální opatření nejsou účinným přístupem k řešení složitých problémů souvisejících se stravováním a životním stylem, jako je obezita, a tedy ke zlepšení veřejného zdraví.

DODATEČNÉ VĚDECKÉ DŮKAZY

Z odborné literatury vyplývá, že daně z potravin a nápojů nejsou vůbec vhodné pro prevenci nadváhy a obezity. Nedávno zveřejněná (2022) mapovací studie Evropské komise o cenových politikách a fiskálních opatřeních uplatňovaných na potraviny a nápoje naznačuje, že i když tyto politiky přispěly k poklesu nákupů zdaněných produktů, dlouhodobé dopady na zdraví nebyly pozorovány.⁸

Kromě toho literární přehled studie EK zdůrazňuje, že většina vědeckých zpráv dospěla k závěru, že buď významné, nebo malé účinky na výsledky hmotnosti, příliš malé na to, aby způsobily nějaké významné zlepšení veřejného zdraví.⁹

To není způsobeno pouze substitučními efekty a neúčinností daní z potravin a nápojů při snižování celkového energetického příjmu, ale souvisí také se zaměřením těchto politik na specifické živiny bez ohledu na komplexní kořeny obezity.

⁵ Capacci S, Allais O, Bonnet C, Mazzocchi M (2019) The impact of the French soda tax on prices and purchases. An ex-post evaluation. PLoS ONE 14(10): e0223196. <https://doi.org/10.1371/journal.pone.0223196>

⁶ Fabrice Etilé, Sebastien Lecocq, Christine Boizot-Szantai. The Incidence of Soft-Drink Taxes on Consumer Prices and Welfare: Evidence from the French "Soda Tax". 2018. (halshs-01808198)

⁷ Fontbonne A, Currie A, Tounian P, Picot M-C, Foulatier O, Nedelcu M, Nocca D. Prevalence of Overweight and Obesity in France: The 2020 Obepi-Roche Study by the "Ligue Contre l'Obésité". Journal of Clinical Medicine. 2023; 12(3):925. <https://doi.org/10.3390/jcm12030925>

⁸ European Commission, European Health and Digital Executive Agency (2022), SC 2097106, Mapping of pricing policies and fiscal measures applied to food, non-alcoholic and alcoholic beverages: final implementation report, Publications Office of the European Union, p. 54.

⁹ Ibid, p. 56

European Association of Sugar Manufacturers
Marie-Christine Ribera
Director General
+32 2 762 07 60
mariechristine.ribera@cefs.org

Pokud jde o reakce spotřebitelů na daně z potravin a nápojů, předchozí zpráva EK zdůrazňuje, že je obtížné odhadnout přesnou velikost reakcí poptávky v důsledku potravinových daní, a to především kvůli potížím při stanovení příčinných souvislostí mezi změnami daní, cen a poptávkou.¹⁰ Stejná zpráva potvrzuje, že zjištění o účincích na zdraví z modelovací literatury nejsou přesvědčivá.¹¹

Behaviorální ekonomie navíc zdůrazňuje, že daně z potravin a nápojů by mohly mít nejisté výsledky ve spotřebě, zejména kvůli nepružné poptávce a substitučním účinkům, a proto se ukázalo, že nejsou účinné při snižování obezity.

Pokud jde o fiskální politiky zaměřené na cukry, ze systematických přehledů z vědecké literatury bylo zjištěno, že tam, kde byly takové politiky zavedeny, v současnosti neexistuje dostatek důkazů, které by přesvědčivě prokazovaly, zda zdanění potravin a nápojů s vysokým obsahem cukru vede k přínosům pro veřejné zdraví.^{12 13}

¹⁰ European Commission, 'Food taxes and their impact on competitiveness in the agri-food sector' p. 49.

¹¹ Ibid, p. 47.

¹² Smith, E. et al. (2018) 'Should we tax unhealthy food and drink?', The Proceedings of the Nutrition Society, 77(3), pp. 314–320.

¹³ Pfänder, M. et al. (2020) 'Taxation of unprocessed sugar or sugar-added foods for reducing their consumption and preventing obesity or other adverse health outcomes', The Cochrane Database of Systematic Reviews, 2020(4).